

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

มนุษย์ที่อยู่รวมกันในสังคมหนึ่ง ๆ ย่อมมีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวกันและแตกต่างกัน หนึ่งในจำนวนสิ่งที่ยึดเหนี่ยวกันนั้นก็คือค่านิยม (Values) ของบุคคลในสังคม ในระยะไม่กี่ปีมานี้ คำว่า "ค่านิยม" ได้เข้ามามีบทบาทในวงการศึกษาย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะนักการศึกษาต่างใช้คำนี้กันจนติดปาก เรื่องของค่านิยมจึงเป็นที่ถกเถียงกันเรื่อยมา บางทีถกเถียงกันเรื่องความหมายของค่านิยม บางทีวิพากษ์วิจารณ์ถึงค่านิยมที่ควรจะต้องปลูกฝังให้แก่เด็กนักเรียน บางทีก็ถกเถียงกันถึงวิธีการในการปลูกฝังค่านิยมต่าง ๆ จากความสนใจดังกล่าวมานี้ก็พอจะกล่าวได้ว่า ได้มีผู้สังเกตเห็นถึงความสำคัญของค่านิยมเป็นอันมาก¹ ดังนั้นเรื่องของค่านิยมในทัศนะของผู้วิจัยจึงเป็นเรื่องควรแก่การศึกษาย่างยิ่ง

ความหมายของค่านิยม

"ค่านิยม" นั้น มีผู้ให้ความหมายต่าง ๆ แตกต่างกันไป ดังที่ วอลเตอร์ และสกอตต์² (Walter and Scott) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง ความคิดรวบยอดที่เป็นพื้นฐานในการเลือกของบุคคล ซึ่งแสดงออกเมื่อบุคคลมีความเชื่อมั่นในสิ่งที่คิดว่าถูกหรือผิด สำคัญหรือไม่สำคัญ ฉลาดหรือโง่ คดีหรือชั่ว สวยหรือน่าเกลียด จริงหรือปลอม พื้นฐานแห่งการเลือกนี้อาจจะแสดงออกมาโดยสิ่งที่สัมพันธ์กันหรือจากจิตใจส่วนนี้ก็ได้ การ์ฟอर्थ³ (Garforth) กล่าวว่า ค่านิยมนั้นเป็นการมองที่

¹ ทัศนาศา ธรรมณี ตรี., "กระบวนการหาค่านิยมแท้" วารสารการศึกษา ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 (สิงหาคม - กันยายน, 2516), หน้า 40.

² Otis M. Walter and Robert L. Scott, Thinking and Speaking (New York : The Mcmillan Company, 1962), p. 158.

³ F.W. Garforth, "Values : An Essay Towards Clarification", Educational Review, 17(3) . . . (June 1965), 139-197.

เห็นคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งที่เราเลือกหรือชอบมากกว่าสิ่งอื่น ค่านิยมจึงเป็นคุณสมบัติที่มีคุณค่าแก่การเลือก เช่น ค่านิยมที่เกี่ยวกับวัตถุ ไม้เท้า เงิน รถยนต์ และหนังสือ ค่านิยมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมไม้เท้า ความสุภาพ ความเมตตาากรุณา ความจงรักภักดี ค่านิยมที่เกี่ยวกับศีลธรรม จรรยา ไม้เท้า ความอดกลั้นและการทำให้อริสุขดี ผ่องใส นอกจากนี้ยังมีค่านิยมที่เกี่ยวกับสิ่งอื่นๆ อีกมาก ส่วน ยาซุมามาสะ⁴ (Yasunasa) ได้ให้ความหมายคล้าย ๆ กับของเกรซ, ครัชฟิลด์ และ บัลลาชี (Krech, Crutchfield and Ballachy) คลัคคอกห์น และสตรอคเบค

(Kluckhohn and Strodtbeck) ว่า ค่านิยมนั้นเป็นความเชื่อถืออย่างหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับภาษาและวัฒนธรรมของชุมชนที่เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า "ดี" หรือ "เป็นที่พึงปรารถนา" ซึ่งสามารถวัดได้โดยลำดับของการชอบมากกว่า (preference) ในแต่ละเหตุการณ์ ซึ่งคลัคคอกห์น และสตรอคเบคเรียกว่าขบวนการประเมินค่า (The evaluative process) ไททอร์ย์ เครือแก้ว⁵ กล่าวว่า การดำเนินชีวิตประจำวันก็จะมีอยู่เสมอที่เราต้องเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ เหตุการณ์ต่าง ๆ หรือสถานการณ์ที่ทำให้เราต้องตัดสินใจเลือกเอาอย่างหนึ่งทิ้งอย่างหนึ่ง หรือเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่ง (make choice) แต่ละคนก็ปฏิบัติหรือเลือกทำตามสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับตน ทำตามความต้องการ ความเชื่อถือและรสนิยมของชีวิต และทำตามมาตรฐานทางจิตใจ ศีลธรรมว่าอะไรคืออะไรชั่ว อะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ คำกำหนดแบบฉบับพฤติกรรมของบุคคลภาษาสังคมเรียกว่า ค่านิยม (Value) ของบุคคล รุช⁶ (Ruch) กล่าวว่า จุดมุ่งหมาย (goal) ของมนุษย์สามารถจำแนกได้ตามความสำคัญต่อชีวิตเรา ถ้าจุดมุ่งหมายใดมีคุณค่าสูงเรียกว่ามีค่านิยมสูง ถ้าจุดมุ่งหมายใดไม่มีคุณค่า เรียกว่าไม่มีค่านิยม

⁴ Yasunasa Tanaka, "Values in the Subjective Culture : A Social Psychological Review," Journal of Cross-Cultural Psychology, "Report Form," 2(1) (March 1972), 57-9 .

⁵ ไททอร์ย์ เครือแก้ว, "ระบบค่านิยม" ลักษณะสังคมไทย (พระนคร : โรงพิมพ์ เลียงเชียงจงเจริญ, 2513), หน้า 84.

⁶ Floyd Ruch, Psychology and Life (7 th ed. ; London Scott and Company), p. 758.

จากค่านิยมต่าง ๆ ข้างต้นนี้อาจกล่าวได้ว่าค่านิยมนั้นคือ การที่บุคคลตัดสินใจเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เห็นว่ามีคุณค่าที่สุดหรือมีคุณคามากกว่าสิ่งอื่นในทัศนคติของบุคคลนั้น และสิ่งนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่เขาสนใจและปรารถนาด้วย⁷ เกณฑ์ในการเลือกจะเป็นไปตามมาตรฐานทางศีลธรรมของสังคม และสิ่งใดที่มีคุณค่าแก่บุคคลนั้นสูงก็เรียกว่ามีความนิยมต่อสิ่งนั้นสูง ในทางตรงข้าม ถ้าสิ่งใดที่มีค่าน้อยหรือไม่มีคุณค่าเลยเรียกว่าสิ่งนั้นไม่มีความนิยม

ความสำคัญของค่านิยม

ค่านิยมเป็นทัศนคติและความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในชีวิตของบุคคลและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลทุกคน จากพฤติกรรมทั้งกายและธรรมค่างที่สุด เช่น การแต่งกายหรือการเลือกหนังสืออ่าน จนถึงพฤติกรรมที่ยากและซับซ้อน เช่น การคิด การเลือกคูครอง การยึดอุดมคติและการนับถือศาสนา เป็นต้น⁸ ค่านิยมที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลนั้นเป็นไปได้ตั้งแต่ในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การชอบสีเขียว สีแดง ของผู้หญิง ไปจนถึงเรื่องใหญ่ที่เป็นของทองงาม นิคศีลธรรมในสังคม เช่น การเดินขบวน⁹

ค่านิยมของบุคคลหนึ่ง ๆ ย่อมแตกต่างไปจากค่านิยมของบุคคลอื่น ๆ ไม่น่าก่น้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการ เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคลในค่านิยมรวมเดียวกันจากทางบ้าน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม การศึกษา การเรียนรู้ ความต้องการและความสนใจ เป็นต้น ค่านิยมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งสร้างบุคลิกภาพและความเป็นตัวของตัวเองให้แก่แต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันออกไป ฉะนั้นค่านิยมจึงเป็นรากฐานในการที่จะทำให้บุคคลตีค่าของสิ่งต่าง ๆ ตามค่านิยมของตนเอง ขณะเดียวกันบุคคลก็จะถูกตีค่าจากผู้อื่นด้วย

⁷ Phillip H. Phenix, Philosophy of Education, (New York : Henry Holt and Company, 1958), p. 549.

⁸ พจนีย์ มณีสุวรรณ, "ค่านิยมของนักเรียนวิทยาลัยครูในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี" (ปริญญานิพนธ์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514).

⁹ ไพฑูรย์ เครือแก้ว, เรื่องเดิม, หน้า 90.

ค่านิยมเป็นโครงสร้างที่ซับซ้อนและถูกกำหนดโดยกระบวนการที่คนรู้สึกตัวและไม่รู้สึกตัวก็ได้¹⁰ ค่านิยมเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีความหมายและค่านิยมจะช่วยบุคคลในการเลือกและจัดระบบสิ่งที่ไม่เลือกซึ่งบุคคลต้องเผชิญในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต ด้วยเหตุที่แต่ละบุคคลมีค่านิยมมากกว่าหนึ่งอย่าง จึงมีบ่อยครั้งที่ค่านิยมเหล่านั้นส่งเสริมและเหนี่ยวรั้งซึ่งกันและกัน แต่ละบุคคลจะต้องจัดค่านิยมของตนเป็นระบบใดระบบหนึ่ง อาจจะจัดรวมอย่างคร่าว ๆ หรืออย่างแน่นอน จากสูงสุดไปต่ำสุด (hierarchy) เมื่อบุคคลได้สร้างระเบียบค่านิยมของตนขึ้นแล้วก็จะมีความพร้อมมากขึ้นที่จะเผชิญกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกซึ่งต้องตัดสินใจ¹¹ สิ่งที่เขาเลือกเมื่อเขาต้องทำอะไรหรือต้องการอะไรในสถานการณ์นั้นจึงรวมไปถึงจุดมุ่งหมาย (goal) ด้วย¹²

ค่านิยมเกี่ยวกับความชอบมากกว่า (preference) เราอาจจัดค่านิยมของบุคคลได้จากความสนใจหรือความปรารถนา¹³ ค่านิยมมีลักษณะสัมพัทธ์ (Values are relative) คืออาจจะแปรเปลี่ยนจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งได้ หรือจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่งได้¹⁴ เด็กได้รับค่านิยมจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของเด็กเอง เช่น ค่านิยมทางความซื่อสัตย์ ความสะอาด ความดี ฯลฯ เมื่อพฤติกรรมใดก็ตามที่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เด็กก็จะทำอีกเมื่อพบกับ

¹⁰ อำนวย ทะพิงค์แก คร., "ค่านิยม" เอกสารประกอบคำบรรยายในการอบรมครูใหญ่โรงเรียนปรับปรุงตามโครงการศึกษาชนบท, 2513, หน้า 1-2 (อัครสำเนา).

¹¹ Eli Ginzberg, The Developmental of Human Resources, (New York : Mc Grow-Hill Book, Company, 1966), p.73.

¹² ไพฑูรย์ เครือแก้ว, เรื่องเดิม, หน้า 85.

¹³ Phenix, Loc.cit.

¹⁴ Ekavit Nathalang, "The Role of the Thai Elementary School in Helping Children Learn Values in A Period of Rapid Cultural Change," (Unpublished Doctoral Thesis, Columbia University, 1959), p.7.

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่คล้ายกับเหตุการณ์เดิม ดังนั้นจะเห็นว่าค่านิยมขึ้นอยู่กับการเรียนรู้คล้าย ๆ กับ การพัฒนาคนอื่น ๆ ¹⁵

ชนิดของค่านิยม

ฟีนิกซ์¹⁶ (Phenix) กล่าวว่า ค่านิยมเกี่ยวกับความชอบ ความสามารถแยกความชอบอย่างหนึ่งจากอย่างอื่น ๆ วิธีแสดงออกของค่านิยมที่เห็นได้ชัดคือความสนใจและความปรารถนาของบุคคล เราจะวัดค่านิยมของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นก็ดูได้จากความสนใจและความปรารถนาในสิ่งนั้น เขาแบ่งค่านิยมออกเป็น 6 ชนิด ดังนี้คือ

1. ค่านิยมทางวัตถุ (Material Value) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับปัจจัย 4 ของมนุษย์ อันได้แก่เรื่องของ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น
2. ค่านิยมทางสังคม (Social Value) เป็นค่านิยมที่ช่วยก่อให้เกิดความรักและความสัมพันธ์ในสังคม
3. ค่านิยมทางความจริง (Truth Value) เป็นค่านิยมเกี่ยวกับความจริงซึ่งเป็นค่านิยมที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้ต้องการความรู้ นักปราชญ์และนักวิทยาศาสตร์ที่ค้นคว้าหากฎแห่งธรรมชาติ
4. ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Value) เช่น ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ เป็นต้น
5. ค่านิยมทางสุนทรียะ (Esthetic Value) เป็นความซาบซึ้งในความดีและความงามของสิ่งต่าง ๆ
6. ค่านิยมทางศาสนา (Religious Value) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับความปรารถนาความสมบูรณ์ของชีวิต รวมทั้งความรักและการบูชาในทางศาสนาด้วย

¹⁵ Thompson G., George, Child Psychology, (2 d. ed.; Boston: Houghton Mifflin Company, 1962), p. 529.

¹⁶ Phenix, loc. cit.

นอกจากนี้ ออลพอร์ต¹⁷ (Allport) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่าเป็นความเชื่อที่บุคคลแสดงออกมาให้เห็นโดยความชอบและเขาได้สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดค่านิยมโดยอาศัยหลักการแบ่งชนิดของค่านิยมจาก สปรังเกอร์ (Spranger) นักปรัชญาชาวเยอรมันซึ่งได้แบ่งชนิดของค่านิยมไว้ 6 ชนิด และเชื่อว่าการดำรงชีวิตของคนเราจะเข้าลักษณะใดลักษณะหนึ่งใน 6 แบบนี้ อันได้แก่

1. ค่านิยมทางทฤษฎีหรือวิชาการ (Theoretical Value) มุ่งไปหาอุดมคติในการค้นหาความจริง ความมุ่งหมายของบุคคลจำพวกนี้คือการค้นหาความรู้ จึงมักจะเป็นนักปราชญ์หรือนักวิทยาศาสตร์
2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Value) มุ่งสนใจในสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีความพอใจในการได้รับความสะดวกสบายทางกาย จึงชอบงานที่เกี่ยวกับธุรกิจ การผลิต การตลาด และการค้า
3. ค่านิยมทางสุนทรีย์ (Aesthetic Value) สนใจในเรื่องรูป (form) และความประสานกัน (harmony) ความดีงูศความสนใจ สดชื่น ความสวยงาม
4. ค่านิยมทางสังคม (Social Value) มีความรักเพื่อนมนุษย์ บุคคลพวกนี้มีจุดหมายที่บุคคลอื่น จึงเป็นคนที่มีความกรุณา เห็นใจผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตน
5. ค่านิยมทางการเมือง (Political Value) ต้องการอำนาจผู้นำในแขนงต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วมีค่านิยมทางคานอำนาจสูง หากมีการแข่งขันหรือดิ้นรนต่อสู้กันมากก็แสดงว่ามีแรงขับทางคานอำนาจสูง
6. ค่านิยมทางศาสนา (Religious Value) สนใจเรื่องเอกภาพ (unity) ศึกษาคุณค่าเรื่องระเบียบอันดีของส่วนรวม บางครั้งก็หาประสบการณ์จากศาสนาเพื่อความมั่นคงในชีวิต

การแบ่งชนิดของค่านิยมยังมีแตกต่างกันออกไปอีก เช่น ไพซูร์ย์ เกรือแก้ว¹⁸ กล่าวว่า ค่านิยมของสังคมก็มักจะเป็นสถาบันที่บุคคลทั่ว ๆ ไปถือปฏิบัติหรือนิยมชมชอบรวมกัน ค่านิยมของไทยที่อยากได้ อยากเป็น อยากทำ ได้แก่ ความมั่งคั่ง (wealth) อำนาจ (power)

¹⁷W.G. Allport, E.P. Vernon and G. Lindzey, Study of Value, (3rd ed. ; Boston:Houghton Mifflin, 1951),

¹⁸ไพซูร์ย์ เกรือแก้ว, เรื่องเดิม, หน้า 89-91.

ยกย่องความเป็นผู้ใหญ่ (Seniority) จิตใจนักเลง (sportmanship) เป็นเจ้านาย (Leadership) ความใจกว้าง (broad minded) ความกตัญญู (gratitude) ความเป็นนักปราชญ์ (The wise) ความเคารพขนบธรรมเนียม (propriety of etiquette) เป็นต้น

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม

การแสดงผลของค่านิยมเป็นการแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้น ๆ มีความสนใจหรือปรารถนาอย่างไร ได้มีผู้สนใจศึกษาค่านิยมต่าง ๆ ตามหลักการแบ่งชนิดของสแปรงเกอร์ โดยใช้เครื่องมือวัดค่านิยมที่ ออลพอร์ท-เวอร์นอน และ ลินด์ซี (Allport-Vernon and Lindzey) เป็นผู้สร้างมาใช้ในการวัดค่านิยมและเครื่องมืออื่น ๆ ด้วย เช่น จากการวิจัยของ เบลด์โซ¹⁹ (Bledsoe, 1962) ได้ศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมกับทักษะของความคิดแบบวิพากษ์วิจารณ์ของนิสิตปริญญาโทสาขาวิจัยการศึกษามหาวิทยาลัยจอร์เจีย จำนวน 46 คน เป็นชาย 22 คน หญิง 24 คน ทุกคนเคยทำงานมาก่อนแล้ว กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนี้มีระดับอายุตั้งแต่ 25-51 ปี อายุเฉลี่ย 36 ปี เครื่องมือที่ใช้คือ "การศึกษาค่านิยม" (Study of Value) ของ ออลพอร์ท-เวอร์นอน และ ลินด์ซี ใช้วัดค่านิยมทางวิชาการ เศรษฐกิจ สุนทรียะ สังคม การเมืองและศาสนา ผลการวิจัยปรากฏว่าค่านิยมที่สูงที่สุดคือค่านิยมทางศาสนา รองลงมาคือค่านิยมทางวิชาการและเศรษฐกิจ ซึ่งค่านิยมทั้ง 2 ชนิด นี้มีคะแนนเกือบเท่ากับค่านิยมทางศาสนา ส่วนค่านิยมที่ต่ำสุดคือค่านิยมทางสุนทรียะ แต่ปฏิกริยาระหว่างกันของค่านิยมในทางสุนทรียะกับค่านิยมทางศาสนา มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01 เพศหญิงมีค่านิยมทางสุนทรียะสูงกว่าเพศชาย แต่เพศชายกลับมีค่านิยมทางศาสนาสูงกว่าเพศหญิง

จากการใช้เครื่องมือวัดค่านิยมอย่างเดียวกันของเบรคโซ คือ ออดพอร์ท, เวอร์นอน และ ดินคีย์ แคมเบลล์²⁰ (Campbell, 1963) ได้ศึกษาค่านิยมของนักศึกษาระดับปีที่ 1 ถึง 4 มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง จำนวน 200 คน พบว่า นักเรียนมีค่านิยมทางเศรษฐกิจ การเมืองและสุนทรียะเพิ่มขึ้นทีละน้อย ๆ ตามลำดับชั้นเรียน แต่ค่านิยมทางวิชาการ สังคม และ ศาสนาลดลง เป็นผลตรงกันข้ามกับชั้นเรียน

การศึกษาที่คล้ายกับของแคมเบลล์นั้น เคลเซย์²¹ (Kelsey, 1964) ได้ศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมของนักศึกษาระดับปีที่ 1 ถึง 4 สาขาวิทยาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และวิชาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบริติชโคลัมเบีย จำนวน 1625 คน ค่านิยมที่ศึกษามี 6 ประเภท ผลการวิจัยปรากฏว่านักศึกษาด้านศึกษาศาสตร์มีค่านิยมทางเศรษฐกิจสูง นักศึกษาด้านศิลปศาสตร์-วิทยาศาสตร์ มีค่านิยมสูงทางศาสนาและวิชาการ นักศึกษาด้านพาณิชย์การ มีค่านิยมทางการเมืองและเศรษฐกิจสูง และนักศึกษาด้านวิชาการศึกษามีค่านิยมทางศาสนาและทางสังคมสูง นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เพศชายมีค่านิยมทางวิชาการ การศึกษา และการเมืองสูง ส่วนเพศหญิงมีค่านิยมสูงทางศาสนา สุนทรียะ และทางสังคม

แอนเดอร์สัน²² (Anderson, 1959-61) ได้เปรียบเทียบคะแนนค่านิยมของครูสอนวิชาประวัติศาสตร์ เพศชายของโรงเรียนมัธยมและมหาวิทยาลัยในรัฐโอเรกอน (Oregon) ที่มีอายุ รัศมีสติปัญญา และปีที่สำเร็จการศึกษาใกล้เคียงกัน จำนวนแห่งละ 19 คน โดยใช้เครื่องมือของ ออดพอร์ท, เวอร์นอน และดินคีย์ พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญใน

²⁰ Doris Klein Campbell, "Difference of Values among College Students at Different Class Levels", Dissertation Abstracts, 10 (23): 3809, April, 1963.

²¹ Ian Bruce Kelsey, "A Comparative Study of Values of Students Attending the University of British Columbia in 1963 as Measured by the Allport-Vernon Test for Personal Values", Dissertation Abstracts, 7(24) : 2813, January 1964.

²² Alvin L. Anderson, "A Comparative Study of Values Scores for Selected Secondary and College Teachers" The Journal of Educational Research, 60 : (2) (October, 1966), p. 86-88.

ค่านิยมทางเศรษฐกิจและสุนทรียะ คະแนนเฉลี่ยของค่านิยมทางสุนทรียะของครูวิทยาลัยสูงกว่า
ครูมัธยม 6.98 ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และค่านิยมค่านอื่น ๆ นอกจาก
สองค่านนั้นแล้วไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างนี้ ค่าเฉลี่ยของ
ครูมัธยมเกือบจะเป็นมาตรฐานสำหรับผู้ชายทั่ว ๆ ไปมากกว่าของอาจารย์มหาวิทยาลัย

ไวท์²³ (White, 1969) ใช้เครื่องมือ 2 ชนิด คือ : **อัลพอร์ท, เวอร์นอน และ
ลินคอล์น** ศึกษาค่านิยม 6 ค่านดังกล่าวมาแล้ว และแบบสำรวจที่**ทัศนคติของครู
อีกแบบหนึ่ง** เพื่อ **สำรวจทัศนคติของครู นักเรียนแผนกบริหารธุรกิจ
และพนักงาน** ผลปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสามมีค่านิยมทางวิชาการ สุนทรียะและศาสนา
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และกลุ่มของครูยังมีค่านิยมทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่ากลุ่ม
พนักงาน ขณะเดียวกันก็มีค่านิยมทางเศรษฐกิจและศาสนาสูงกว่านักเรียนอีกด้วย

ไคมีการศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมระหว่างเชื้อชาติที่ศึกษาโดยดาวน์²⁴ (Dowd,
1967) เขาได้ศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมระหว่างนักเรียนอเมริกันผิวขาว อเมริกันผิวดำ และ
นักเรียนที่อพยพจากคิวบาภาคใต้ พบว่าเด็กผิวขาวเน้นค่านิยมของการให้ความช่วยเหลือในด้าน
วัสดุอุปกรณ์ให้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อนเพศเดียวกัน ความรักภายใน
ครอบครัวและการมีเงินเดือนสูง ๆ ส่วนเด็กผิวดำมีค่านิยมเด่นในด้านการเคารพสิทธิของบุคคล
อื่น ความสุภาพอ่อนโยน มนุษยสัมพันธ์และความสะอาด สำหรับเด็กคิวบาเน้นค่านิยมด้านมนุษย-
สัมพันธ์ ความสุภาพเรียบร้อย การเคารพสิทธิของผู้อื่น ความรักภายในครอบครัว อยางไร
ก็ตามเด็กทั้ง 3 กลุ่มนี้ต่างก็ไม่มีความต้องการที่จะมีเด็กมาก และไม่หวังพึ่งศาสนาด้วย

²³ Thomas Robert White, "A Study of the Values and Attitudes of Distributive Education Teacher-Coordinators," Dissertation Abstracts, 2 (30) : 610, August 1969.

²⁴ Donald Jerome Dowd, "A Comparative Study of Attitudes, Goals and Values Between Negro American, White American and Cuban Refugee Groups in a Large Southern City," Dissertation Abstracts, 10 (27) : 3306-3307, April, 1967.

ซิงห์, ฮวง และ ทอมสัน (Singh, Huang, and Thompson)²⁵ ได้สนใจศึกษาความสัมพันธ์ของค่านิยม ทัศนคติและบุคลิกภาพของนักเรียนชาวสหรัฐอเมริกา จีน และอินเดียที่ศึกษาอยู่ในสหรัฐอเมริกา เขาเชื่อว่าวัฒนธรรมที่ต่างกันย่อมทำให้ค่านิยม ทัศนคติและบุคลิกภาพต่างกันด้วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้จากการสุ่มตัวอย่างจำนวนเชื้อชาติละ 37 คน และให้ตอบแบบสอบถามของ ออดพอร์ท, เวอร์นอน และ ดินคีย์ ผลของการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างค่านิยม ทัศนคติและบุคลิกภาพของคนทั้ง 3 กลุ่มพบว่า เด็กสหรัฐจะเน้นตัวเองเป็นศูนย์กลางมากกว่าเด็กจีนและอินเดีย ส่วนเด็กอินเดียเคยได้รับความเอาใจใส่จากครอบครัวมาก ฉะนั้นจึงมีความเห็นใจผู้อื่นมากกว่า เด็กจีนมีค่านิยมค่านิยมที่ระมัดระวังมากกว่าเด็กอีก 2 กลุ่ม เพราะประเทศจีนมีศิลปะและวรรณกรรมมาก ส่วนเด็กอินเดียมีค่านิยมทางการเมืองและเศรษฐกิจมาก อาจเนื่องมาจากการเพิ่งได้รับอิสรภาพมาก็เป็นได้ และเป็นที่น่าแปลกใจอย่างยิ่งที่เด็กอินเดียมีค่านิยมทางศาสนาต่ำมาก ทั้งที่เป็นดินแดนแห่งกำเนิดของศาสนาหลาย ๆ ศาสนา

เดอ ชาร์มส์ และ โมเอเลอร์ (de Charms and Moeller)²⁶ ได้ศึกษาค่านิยมที่สอดแทรกอยู่ในหนังสืออ่านสำหรับเด็กอเมริกัน โดยพยายามค้นหาหนังสือสำหรับเด็กที่แต่งตั้งแต่ปี ค.ศ. 1800-1950 เท่าที่จะสามารถหาได้ เพื่อสำรวจค่านิยมเนื้อหาของหนังสือเหล่านั้น รวมทั้งการอบรมค่านิยม จรรยาของหนังสือเหล่านั้น ๆ ด้วย พบว่าในด้านความคิดเห็นหรือความนึกคิด และเนื้อหาจะมีคุณภาพเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่ปี 1800 จนถึงปี 1900 จากนั้นก็จะลดลงเรื่อย ๆ และตั้งแต่ปี 1800 ถึง 1950 เนื้อหาการสอนศีลธรรมจรรยาในหนังสือก็ลดลงด้วย อาจเป็นเพราะเดิมนั้นการศึกษาได้รับจากการสอนทางศาสนา และเมื่อมีการพัฒนาทางการศึกษาเรื่อย ๆ นั้น เอกชนและรัฐบาลเป็นผู้จัดการศึกษา การศึกษาจึงเริ่มเปลี่ยนจากศาสนาไปสู่ความนึกคิดที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและเทคโนโลยี ทำให้เน้นถึงค่านิยมศีลธรรมน้อยลง

²⁵

Paras Nath Singh, Sophia Chang Huang, and George G. Thompson, The Journal of Social Psychology 56 (2), (1962).

²⁶

Richard deCharms and Gerald H. Moeller, "Values Expressed in American Children Readers : 1800-1950," Journal of Abnormal and Social Psychology, 64 (2), (February, 1962), 136-143.

จากผลของการศึกษาวิจัยค่านิยมด้านต่าง ๆ ข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในแต่ละกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแต่ละเรื่องจะแสดงให้เห็นถึงค่านิยมทางศาสนาเป็นค่านิยมที่เด่น เพราะจะมีค่านิยมทางศาสนาสูง เช่น จากผลการวิจัยของเบลคโซ²⁷ พบว่าค่านิยมที่สูงที่สุดคือค่านิยมทางศาสนา และเพศชายมีค่านิยมทางศาสนาสูงกว่าหญิง

แคมเบลล์²⁸ พบว่าค่านิยมที่สูงที่สุดคือค่านิยมทางศาสนาและเป็นค่านิยมที่คงที่ด้วย

เคลเซย์²⁹ พบว่านักเรียนสาขาศิลปศาสตร์-วิทยาศาสตร์ มีค่านิยมทางศาสนาสูง เช่นเดียวกับนักเรียนหญิงทั้งหมดที่มีค่านิยมทางศาสนาสูง

แต่จากผลการวิจัยของดาวด์³⁰ พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม คือนักเรียนอเมริกันผิวขาว อเมริกันผิวดำ และนักเรียนที่ลี้ภัยจากคิวบาภาคใต้ ไม่หวังพึ่งศาสนาหรือมีค่านิยมทางศาสนาต่ำ

ในขณะเดียวกัน ผลการศึกษาของ ซิงห์, ฮวง และทอมป์สัน³¹ พบว่าเด็กชาวอินเดียมีค่านิยมทางศาสนาต่ำมาก ทั้งที่อินเดียเป็นดินแดนแห่งกำเนิดศาสนาหลาย ๆ ศาสนา เป็นต้น

ส่วนค่านิยมที่รอง ๆ ลงมาจากค่านิยมทางศาสนา ได้แก่ค่านิยมทางเศรษฐกิจ วิชาการ การเมือง สังคม การศึกษาและค่านิยมด้านอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาค่านิยมทางศาสนาในประเทศไทยบ้าง ว่าค่านิยมทางศาสนาของประเทศไทยจะมีแนวโน้มไปในทางใด ประกอบกับการศึกษาวิจัยเรื่องของค่านิยมในประเทศไทยนั้น มีผู้สนใจศึกษาค่านิยมทางศาสนาอ้อยมีแต่การศึกษาวิจัยถึงเรื่องของค่านิยมในด้านการศึกษา อาชีพและอื่น ๆ

27 Bledsoe, loc. cit.

28 Campbell, loc. cit.

29 Kelsey, loc. cit.

30 Dowd, loc. cit.

31 Singh, Huang and Thompson, loc. cit.

ความสำคัญของค่านิยมทางศาสนา

ศาสนาช่วยให้สังคมมีความมั่นคง ท่องถิ่นโลกที่นับถือศาสนาเดียวกันแล้ว จะยิ่งทำให้สังคมมีความเป็นปึกแผ่นมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการดำรงจารีตประเพณีอันดีงามเอาไว้ด้วย นอกจากนี้ พ.อ.เชิดชาย เหล่าหล้า⁴⁷ กล่าวว่าศาสนาทำให้ผู้เลื่อมใส มีจิตใจอันสงบสุข เราไม่เคยคิดเลยว่ามนุษย์จะมีชีวิตอยู่ไม่ได้ถ้าปราศจากศาสนา แต่เราเชื่ออย่างมั่นคงว่า มนุษย์จะสมบูรณ์ สังคมจะสงบ ประเทศและโลกจะร่มเย็นมีไคถ้าขาดเสียซึ่งศาสนา⁴⁸ คนประพฤติดีเพราะเห็นคุณค่าของความดี ประพฤติชั่วเพราะไม่กลัวผลของมันหรือมองไม่เห็นคุณค่าแห่งความดี ทำอย่างไรจึงจะเห็นคุณค่าของความดี นี่เป็นปัญหาที่คิดกันมากทุกสมัย บรรดาศาสนาของศาสนาต่าง ๆ ก็พยายามปลูกฝังความรู้สึกด้านจริยธรรมให้เกิดขึ้นในหมู่ศาสนิก⁴⁹ ดังปรากฏในข้อความที่เขียนไว้ในหัวข้อจิตวิทยากับคนสมัยใหม่ที่ ศาสนาเป็นสิ่งที่สนองความต้องการของมนุษย์ มนุษย์ยังรู้อยู่ก็ยังต้องเผชิญกับความยากลำบากในการควบคุมธรรมชาติและเป็นอิสระมากขึ้น ผลที่ตามมาคือศาสนาได้ถอยออกไปจากหลายแขนงวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรม และเคมี เป็นต้น⁵⁰ กล่าวโดยทั่วไปแล้วศาสนาทุกศาสนาก็มีหน้าที่คล้าย ๆ กันคือสอนให้คนเป็นคนดี ประพฤติทางที่ดี ละเว้นการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ศาสนาจะต้องทำให้สังคมเป็น

⁴⁷เชิดชาย เหล่าหล้า, พ.อ., สังคมวิทยาชนบท (พระนคร : พิมพ์โดยแพรวพิทยา, มีนาคม, 2515) หน้า 211.

⁴⁸พระมหานพพล ฐานวุฑฺโฒ, "พระพุทธศาสนาหลังมานไมไ่" พุทธจักร (ปีที่ 27 ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2516), หน้า 44.

⁴⁹พระมหาเสถียร ธิรญาโณ, "การสร้างคุณค่าทางจริยธรรมในสังคม, พุทธจักร, (ปีที่ 27 ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2516), หน้า 24

⁵⁰John Lewis, The Religion of the World Made Simple (New York : Made Simple Book Inc., 1958), p. 16.

ปีกแผ่น ในค่านจิตใจก็จะสามารถทำให้บุคคลมีจิตอันสงบสุข ไม่ฟุ้งซ่าน⁵¹ เรื่องของศีลธรรม จรรยา นั้นจะมีปลูกฝังอยู่ในการศึกษาทุก ๆ แห่ง เมื่อเกิดปัญหาทางศีลธรรมจรรยาขึ้นใน โรงเรียนปัญหาเหล่านั้นจะถูกโยนไปยังศาสนา จากนั้นจึงจับเด็กมาอบรมให้มีศีลธรรมจรรยา กันใหม่⁵² โคลท์เบอร์ก⁵³ (Kohlberg) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นนั้นไม่เหมือนกันอาจจะ มีมากหรือน้อย อันเนื่องมาจากแรงกดดันหรือความเคารพนับถือหรืออื่น ๆ ความเชื่อทางศาสนา ได้แก่ความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับพระเจ้า (God) หรือศาสดา สาเหตุของเหตุการณ์ที่เป็นความจริง หลักในการทดสอบ จุดมุ่งหมายในการกระทำของบุคคล กฎที่จะต้องเชื่อฟัง เป็นต้น ความ สามารถในการตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญ มนุษย์ตัดสินใจศีลธรรมแตกต่างกันไป บางคนถูกกำหนดโดย ประเพณีและกฎของสถาบันที่มีอำนาจ บางคนก็อาจขึ้นอยู่กับการศึกษา บางคนโดยอารมณ์ บางคนก็โดยเหตุผล ศาสนานำไปสู่การตัดสินใจที่มีศีลธรรมจรรยา ฟีนิกซ์⁵⁴ กล่าวว่าค่านิยม แต่ละบุคคลจะไม่เหมือนกัน เขาจะตัดสินใจเลือกในสิ่งที่เขาเห็นว่าดีที่สุดและจะต้องไม่ขัดกับ ค่านิยมที่เป็นพื้นฐานแห่งศีลธรรมจรรยาที่เขามีความเชื่อด้วย เพราะศาสนาเกิดจากความเชื่อ ถ้าไม่มีความเชื่อก็มีศาสนาไม่ได้⁵⁵

ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงความเชื่อในทางศาสนาที่บุคคลนับถือหรือเชื่อถืออยู่ว่าจะมี อิทธิพลต่อการตัดสินใจที่แสดงออกให้เห็นถึงความมีค่านิยมทางศาสนาอย่างน้อยอย่างไร รวมทั้งต้องการจะทราบด้วยว่านักเรียนชาวเขาจะหย่อนทางศีลธรรมบ้างหรือไม่ กลุ่มตัวอย่าง

⁵¹ เชิดชาย เหล่าเหล่า, พ.อ., เรื่องเดิม, หน้า 205.

⁵² James M. Gustafson and others, Moral Education Five Lectures (Cambridge ; Massachusetts : Harvard University Press, 1970) p.3.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Phenix, op. cit. p. 277.

⁵⁵ พระยาอนุমানราชชน, ความกักตึง ศาสนาและจริยธรรม (พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานสังสารศพนางสมไสว เหมามิตร พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2515), หน้า 18.

ที่ผู้วิจัยจะใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชาวเขาที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน จังหวัดเชียงราย โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก และโรงเรียนบ้านป่ากลาง จังหวัดน่าน โดยเหตุที่การเดินทางไปเก็บข้อมูลสามารถไปได้สะดวก เพราะผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดภาคเหนืออยู่แล้ว และการที่ชาวเขานับถือผีและหมอดี⁵⁶ ประกอบกับมีคณะหมอสอนศาสนาและพระสงฆ์ไปเผยแผ่ศาสนาแก่ชาวเขาค้อย⁵⁷ ผู้วิจัยจึงต้องการจะทราบค่านิยมทางศาสนาของนักเรียนชาวเขา เพราะชาวเขานั้นประเพณีและศาสนา มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างแน่นแฟ้น⁵⁸ การประพาศิณิธิก ขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนาถือเป็นความดีค้อย่างรุนแรง รวมทั้งชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยที่มีความเป็นอยู่ จารีตประเพณี ความเชื่อที่แปลกและน่าสนใจ

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษานักเรียนชาวเขาเนื่องจาก ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่อพยพเข้ามาอยู่ในไทยเวลานี้รวมกันแล้วก็มีจำนวนกว่าแสนคนขึ้นไป คนเหล่านี้มีความเป็นอยู่อย่างโบร่ำโบราณ มีความเชื่อที่แปลก ๆ เรื่องราวของเขาเป็นที่น่าสนใจในค่านิยมขบวิทยา ตลอดจนผู้ที่ชอบเรื่องราวแปลก ๆ ดังนั้นการผูกมิตรกับชาวเขาเหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่มีความหมายอยู่ แต่ในการผูกมิตรนั้นควรจะได้รู้เรื่องราวและความเชื่อที่ต่าง ๆ ของเขาไว้บ้างพอสมควรเช่นกัน⁵⁹

⁵⁶ เชิดชาย เหล่าหล้า, พ.อ., เรื่องเดิม, หน้า 160.

⁵⁷ มนัส ชันชิตคัมภำรุง, ร.ค.อ., "การสงเคราะห์ชาวเขาในภาคเหนือของตำรวจภูธรชายแดน" (วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2508).

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁹ สุรพงษ์ บุณนาค, "คำนำ", ชาวเขา (โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2506), หน้าคำนำ.

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวเขา

เรื่องราวของชาวนั้นมีผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้า⁶⁰ ยิง (Young) ได้ศึกษาชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ อาชีพ เศรษฐกิจ สังคม การปกครอง ประเพณี และศาสนาของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ สำหรับเรื่องของการนับถือศาสนานั้น ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ นับถือผีซึ่งพอสรุปได้ดังนี้คือ

เผ่าอีกอ นับถือวิญญาณของผู้ตาย ไม่นับถือพระเจ้าใด ๆ เชื่อว่าวิญญาณที่สิงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ เป็นสาเหตุแห่งโรคร้ายไข้เจ็บ ในบ้านจะมีแท่นบูชาผีเรือนทุกบ้านเพื่อรักษาคุณแลบ้าน มีประตูทางจากหมู่บ้านพอประมาณเพื่อให้ผีที่คอยคุ้มครองและคอยไล่น้ำร้ายในการบูชาผีจะมีเครื่องเซ่นดังนี้คือ ไก่ หมู ข้าว พริกไทยและน้ำ 004246

เผ่ามูเซอ นับถือผี และนับถือพ่อฟ้า (Father God) ซึ่งเป็นผู้ที่มิแต่ความดี แต่ละหมู่บ้านจะมีพ่อครู (paw khu) ซึ่งเป็นผู้นำทางศาสนาซึ่งจะเป็นผู้แปลความฝันให้แก่ชาวบ้าน นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่มียาสมุนไพรในหมู่บ้าน แต่ละบ้านก็จะมีแท่นบูชาผีที่ค้ำเพื่อคอยขับไล่น้ำร้ายด้วย

เผ่าลีซอ นับถือวิญญาณบรรพบุรุษ พวกนี้เชื่อว่าโลกเต็มไปด้วยผีทั้งผีดีและผีเลว ผู้นำทางศาสนาคือหมอดี (maw-hpi) เป็นผู้นำและทำพิธีทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีผีน้ำซึ่งชาวเขาจะต้องทำสะพานข้ามคลองเพื่อจะไต่ไม่ถูกตองกับผีน้ำ ชาวเขาพวกนี้ไม่มีศาลพระภูมิและไม่มีการบูชายัน แต่มีแท่นสำหรับบูชาผี และวิญญาณด้วยเช่นกัน

เผ่าแม้ว แม้วเกือบทั้งหมดในประเทศไทยนับถือผีและวิญญาณซึ่งได้มีรากฐานมาจากศาสนาของชาวจีนที่ได้เปลี่ยนแปลงมาก่อนที่จะได้อพยพเข้ามาในไทย มีชาวแม้วเป็นจำนวนเล็กน้อยที่นับถือศาสนาคริสต์ ผีของแม้วมีทั้งผีดีและผีเลว แม้วไม่ได้นับถือวิญญาณบรรพบุรุษที่ตายไปแล้ว และไม่มีการบูชายันของศาสนา เขานับถือผู้สร้าง (Creator) หรือโอโชว์ (Show) ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นผู้สั่งสอนให้ชาวแม้วมีความรู้ในสิ่งต่าง ๆ และสอนการทำไร่ดิน แม้วมีความเชื่อในเรื่องนรกสวรรค์ เขาจะฆ่าหมู ไก่ เพื่อทำพิธีไล่น้ำร้ายเมื่อมีคน

60

Oliver Gordon Young, The Hilltribes of Northern Thailand :
A Socio Ethnological Report (Bangkok : The Government of Thailand and
Cooperation of the United States Operations Mission to Thailand, 1961).

ตายหรือเจ็บป่วย แม่นับถือพอมคหมอดีคล้าย ๆ กับเผ่าลีสซอ

เผ่าเย้า นับถือภูติผีเช่นเดียวกับเผ่าแม้ว ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงมาจากการนับถือของชาวจีน นับถือบรรพบุรุษ นอกจากนี้ชาวเย้ายังนับถือศาสนาคริสต์ซึ่งก็มีบ้างเป็นจำนวนเล็กน้อย ชาวเย้ามีพิธีการขับไล่ผีร้ายเช่นเดียวกับชาวแม้ว ทุกบ้านจะมีแท่นบูชาผีเรือนเพื่อให้ผีเรือนให้ความคุ้มครองดูแลครอบครัวของตนให้มีความสุข เมื่อมีคนตายหรือเจ็บป่วยเกิดขึ้นก็จะมีพิธีการขับไล่ผีร้ายด้วยการฆ่าหมู ไก่ เช่นเดียวกับเผ่าแม้ว ศาสนาของเย้าไม่มีวัดและรูปปั้น

เผ่าละว้า ศาสนาของชาวละว้าไม่แน่นอนเสมอไปแล้วแต่ความนิยมของประชากรส่วนมาก แต่ปัจจุบันชาวละว้า นับถือศาสนาพุทธเกือบทั้งหมด ซึ่งศาสนาดั้งเดิมของพวกนี้ก็คือการนับถือภูติผีเช่นกันและก็ยังมีบ้างที่นับถือทั้งศาสนาพุทธพร้อม ๆ ไปด้วย ที่นับถือศาสนาคริสต์มีบ้างเล็กน้อย การนับถือผีของชาวละว้า เขาเชื่อว่าวิญญาณของผีดีและผีร้าย และจำเป็นจะต้องบูชาด้วย หมู ไก่ ข้าว เหล้า กวายเป็นอาทิ เขาเชื่อว่าวิญญาณของบรรพบุรุษจะทำหน้าที่ดูแลปกป้องญาติมิตรของตน เขาจะมีเชือกผูกคอหรือข้อมือซึ่งเชื่อว่าจะสามารถป้องกันผีร้ายได้

เผ่าซมู นับถือผีและจะสร้างประตูปากทางเข้าหมู่บ้าน เพื่อให้ผีป้องกันผีร้าย เขาจะสร้างบ้านโดยเฉพาะ สำหรับเซ่นผีด้วย ไก่ ข้าว และเหล้า แต่ชาวซมูก็มีความนับถือศาสนาพุทธด้วยเช่นกัน และมีบ้างที่นับถือศาสนาคริสต์

เผ่าจิ้น มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกานาน ชาวจีนนับถือศาสนาพุทธบ้าง แต่ส่วนใหญ่ นับถือผีและวิญญาณ และมีถิ่นบางพวกที่นับถือศาสนาคริสต์

เผ่ากะเหรี่ยง นับถือผีและวิญญาณ และบางส่วนนับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าวิญญาณสิงอยู่ในเขา ต้นไม้ แม่น้ำ หิน หุบเขาและสิ่งต่าง ๆ ไม่มีชีวิต จะต้องมีการเซ่นเซี้ยวในพิธีแต่งงานและงานศพ เมื่อมีเด็กเกิดใหม่ก็จะทำพิธีรับเอามาแต่วิญญาณที่สิงที่นั่น และจะรับวิญญาณด้วยการเอาเชือกมัดรอบข้อมือเด็ก ชาวกะเหรี่ยงนับถือในเรื่องผีมากจนกระทั่งแปลความหมายของเหตุการณ์ประจำวันที่เกิดขึ้นว่าจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับผีและวิญญาณ

ร.ค.อ.มนัส ชันชัตต์บารุง⁶¹ ได้ศึกษาการสงเคราะห์ชาวเขาในภาคเหนือของคำรวจนุชรายแดน เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นในการสงเคราะห์ชาวเขาจากเอกสารและการวิจัย รวมทั้งประสบการณ์ของผู้ศึกษาพบว่า ในภาคเหนือของประเทศไทยมีชาวเขาเผ่าต่าง ๆ อาศัยอยู่กระจัดกระจาย อาชีพสำคัญคือ การเพาะปลูกและค้าฝิ่น

ในค่านลักษณะทั่ว ๆ ไปของชาวเขานั้นเมื่อพิจารณาเฉพาะเผ่าพันธุ์แล้ว ชาวเขาแต่ละเผ่ามีลักษณะเฉพาะเป็นของตัวเองแทบทั้งสิ้น เช่น การแต่งกาย ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ทัศนคติความเชื่อถือและศาสนา ประเพณีและศาสนามีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น การประพฤติปฏิบัติประเพณีและศาสนาถือเป็นการปฏิบัติอย่างรุนแรง ยิ่งกว่านั้นชาวเขามองความเชื่อถือในผีสาถนางไม้หรือวิญญาณ พวกนี้เชื่อว่าความอุดมสมบูรณ์ของพืช ตลอดจนสันติสุขหรือความแห้งแล้งและโรคภัยไข้เจ็บหรือภัยพิบัติทั้งปวงขึ้นอยู่กับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของผีสาถนางไม้ทั้งสิ้น ดังนั้นผู้มีหน้าที่ประกอบศาสนกิจหรือหัวหน้าของศาสนาซึ่งได้แก่หมอยี่ จึงมีบทบาทอันสำคัญต่อชีวิตประจำวันของชนพวกนี้เป็นอย่างมาก

จากรายงานการสำรวจทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย ของกรมประชาสงเคราะห์⁶² จากหมู่บ้านตัวอย่าง 18 หมู่บ้าน โดยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ ได้รายงานว่าอาชีพส่วนใหญ่ ได้แก่การทำไร่เป็น ปลูกข้าว ทำไร่เลื่อนลอยและเลี้ยงสัตว์ ความเป็นอยู่ของชนพวกนี้ผูกพันอยู่กับเหตุการณ์ประจำวันในท้องถิ่น และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเขาเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับ เผ่าพันธุ์และหมู่บ้านมาก มีการจัดแบ่งหน้าที่ในทางปกครองและทางศาสนา การกระทำใด ๆ ของเขามีระบบความเชื่อที่ยึดมั่นว่าถึงมาอยู่เบื้องหลัง ชาวเขาทุกเผ่ามีความยึดมั่นเป็นอันเดียวกันในหมู่ชนร่วมเผ่า ความยึดมั่นหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้แสดงออกมาอย่างชัดเจนในรูปของเครื่องแต่งกาย ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีทางศาสนา

⁶¹ มนัส ชันชัตต์บารุง, ร.ค.อ., เรื่องเดิม.

⁶² กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย. การสำรวจเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย (พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2509), หน้า 1-30.

ค่านการนับถือศาสนาของชาวเขานั้น ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ นับถือผีอันได้แก่ ผีฟ้า ผีบ้าน ผีเรือน ผีน้ำ ผีป่า เป็นต้น และมีหมอผีเป็นผู้ทำพิธีทางศาสนา พวกหมอผีมีฐานะ พิเศษเพราะมีคุณสมบัติเหนือธรรมชาติที่ตนมีอยู่ซึ่งได้มาโดยการถูกผีเข้า หมอผีในหมู่บ้าน หนึ่ง ๆ มีจำนวนไม่จำกัดซึ่งมีความสามารถต่าง ๆ กันไป

หน้าที่สำคัญของหมอผีได้แก่การ เช่น ให้อาหารแก่ผีและการแปลความประสงค์ของผีให้ชาว เขาทราบ หมอผีจึงมีสถานะสูงในสังคมของหมู่บ้าน แต่ก็อาจนำเอาอำนาจหน้าที่มาใช้ ประโยชน์ในทางการเมือง หรือก่อความไม่สงบขึ้นได้ โดยปกติอิทธิพลของหมอผีเป็นที่รู้จักอยู่ใน หมู่บ้านของคนเช่นกรณีที่เกิดการเจ็บป่วยและตายอย่างประหลาดอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุ หรือโรคระบาด หมอผีอาจทำการเสี่ยงทายและบอกว่าผีไม่ต้องการให้อยู่ในที่เดิม และเร่ง รัวให้มีการย้ายหมู่บ้านใหม่ก็ได้ หรือหมอผีอาจจะทำนายได้จากโชคกลางต่าง ๆ ถึงผลของ การเก็บเกี่ยวในฤดูต่อไป เป็นต้น

เรื่องที่มีการปรึกษาหมอผีมากที่สุดคือเรื่องการเจ็บไข้ เพราะเชื่อกันว่าการเจ็บ ป่วยนั้นเนื่องมาจากสาเหตุนอกเหนือธรรมชาติ หมอผีจะทำพิธีขอร้องผีให้ช่วยเรียกขวัญคน ป่วยให้เข้าสู่ร่างกายอย่างเดิม เครื่องประกอบพิธีของหมอผีในการขอร้องผีและการเสี่ยง ทายต่าง ๆ ประกอบด้วย หมู ไก่ ข้าว ข้าวโพค เหล้า กล้วยและเทียน

ภักดี ชมภูมิ่ง⁶³ ได้ศึกษารูปและลักษณะการปกครองตนเองของชาวเขาเผ่าแม้ว บ้านขุนสถาน จังหวัดน่าน ได้พิจารณาถึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนและ เป็นปฏิสัมพันธ์ต่อการปกครองของพวกชาวเขา โดยพิจารณาในค่านสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ศาสนา ลัทธิความเชื่อถือ สุขภาพและความสัมพันธ์ระหว่างเผ่ากับบุคคลภายนอกและระหว่าง เผ่าในหมู่บ้านเดียวกัน โดยใช้การสังเกตและสัมภาษณ์ พบว่า การปกครองจะมีการเลือก หัวหน้าโดยการประชุมเลือกตั้งขึ้น หัวหน้าหมู่บ้านนี้เป็นผู้ใหญ่ตามกฎหมายการปกครอง หัวหน้ามีหน้าที่เรียกลูกบ้านประชุมชี้แจงและออกกฎให้ชาวบ้านถือปฏิบัติ ทุกคนมีสิทธิ์แสดง ความ กิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองและกิจการชุมชน

⁶³ภักดี ชมภูมิ่ง, "สถาบันผู้นำและการปกครองตัวเองของชาวเขาเผ่าแม้ว : บท ศึกษาเฉพาะกรณี เผ่าบ้านขุนสถาน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน", (วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2510).

การนับถือศาสนาและความเชื่อนั้น แม้มีความเชื่อในเรื่องผีสงเทวดา และยึดมั่นในจารีตประเพณีอย่างเหนียวแน่น เขาเชื่อว่าทุกสิ่งในโลกมีอำนาจเหนือธรรมชาติ บันดาลให้เกิดอำนาจเหนือธรรมชาติคือผีฟ้าซึ่งสูงที่สุด ผีของแม่มีมาก และมีฐานะไม่เท่ากัน ผีฟ้าสูงสุด ร่องลงมาคือผีหมุ่บาน สุกท้ายคือผีเรือน นอกจากนี้ผีฟ้ายังมีบริวารช่วยปฏิบัติเกี่ยวกับประเพณีแต่ละเรื่องเช่น ผีต้นไม้ ผีแม่ฟ้า ผีไร่ ฯลฯ

จากการศึกษาและวิจัยชาวเขาที่กล่าวถึงการนับถือศาสนา จะเห็นว่าชาวเขาส่วนใหญ่ยังนับถือผีและวิญญาณ แต่ก็มีส่วนที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาค่านิยมทางศาสนาของนักเรียนชาวเขาว่าปัจจุบันนี้เขายังมีค่านิยมต่อการนับถือผีเป็นอย่างไร และการนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์นั้นนักเรียนชาวเขาจะมีค่านิยมสูงหรือต่ำ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ก. ความมุ่งหมายทั่วไป

การวิจัยนี้ต้องการจะทราบค่านิยมทางศาสนาของนักเรียนชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ และตาก ในค่านิยมต่อคำสอนทางพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา ต่อความเชื่อต่าง ๆ ทางศาสนาเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่นอกธรรมชาติ (Superstitious) ต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนกับผี หมอผี และผู้อบรมสั่งสอนศาสนา ต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัตถุทางศาสนา และต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนกับศาสนาโดยทั่วไป

ข. ความมุ่งหมายเฉพาะ

1. เพื่อทราบค่านิยมต่อคำสอนทางพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา ต่อความเชื่อต่าง ๆ ทางศาสนาเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่นอกธรรมชาติ ต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนกับผี หมอผี และผู้อบรมสั่งสอนทางศาสนาต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัตถุทางศาสนาและต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนกับศาสนาโดยทั่วไปของนักเรียนชาวเขาดังกล่าวว่าจะมีแนวโน้มไปในทางใด
2. เพื่อเปรียบเทียบค่านิยมทางศาสนาข้างต้นดังกล่าวแล้วของนักเรียนชาวเขาแต่ละเผ่าว่าแตกต่างกันหรือไม่ มากน้อยเพียงไร
3. เพื่อเปรียบเทียบระยะทางทางสังคม (Social Distance) ของนักเรียนชาวเขาที่มีต่อผี หมอผี ผู้อบรมสั่งสอนศาสนา และ ผู้ที่มีความเมตตากรุณา จะมีความแตกต่างกันหรือไม่ และจะมีสังคมไม่ตรีไปในทางผู้ใดดังกล่าวนี้มากน้อยกว่ากันเพียงไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะค่านิยมทางศาสนาที่เกี่ยวกับค่านิยมต่อคำสอนทางพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา ต่อความเชื่อต่าง ๆ ทางศาสนาเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่นอกธรรมชาติ ต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนกับผี หมอผี และผู้อบรมสั่งสอนศาสนา ต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัตถุทางศาสนา และต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนกับศาสนาโดยทั่วไปเท่านั้น

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน จังหวัดเชียงราย โรงเรียนบ้านปากกลาง จังหวัดน่าน และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก รวมทั้งหมด 178 คน
3. แบบสอบถามนี้ใช้เฉพาะถามค่านิยมทางศาสนาที่ผู้วิจัยต้องการทราบเท่านั้น

ขอสมมุติเบื้องต้น

แบบสอบถามค่านิยมทางศาสนาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่สามารถบอกค่านิยมทางศาสนาในด้านต่าง ๆ ที่ต้องการทราบจากนักเรียนชาวเขาได้

ความจำกัดของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีเพียง 178 คน ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นเพียงค่านิยมทางศาสนาของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้นไม่สามารถจะบอกได้ว่านักเรียนชาวเขาทั้งหมดในประเทศไทยมีค่านิยมทางศาสนาเหมือนผลการวิจัยนี้ แต่สามารถอนุมานผลของการวิจัยนี้กับกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา คือนักเรียนชาวเขาในจังหวัดเชียงราย น่าน และตาก
2. แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยใช้สอบถามเฉพาะค่านิยมทางศาสนาที่ต้องการจะศึกษาดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น

สมมุติฐาน

1. ไม่มีความแตกต่างระหว่างเขาต่อค่านิยมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมคอกำสอนทางพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา ตลอดจนเชื่อต่าง ๆ ทางศาสนาเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างคนกับผี หมอผี ผู้อบรมสั่งสอนทางศาสนา ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัตถุทางศาสนา และตลอดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับศาสนาโดยทั่วไป อันเนื่องมาจากความเชื่อและสิ่งแวดล้อม
2. มีความแตกต่างระหว่างค่านิยมทางศาสนาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนชาวเขาที่มีค่านิยมมีระยะทางทางสังคมไกลกว่าบุคคลอื่น ๆ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ศาสนา หมายถึงการแสดงความเชื่อ ความสัมพันธ์ของมนุษย์ต่ออำนาจอย่างหนึ่งซึ่งมีความค้ำงามเป็นหลัก มีกฎเกณฑ์และระเบียบทางศีลธรรม และมีผู้สืบทอดรับคำสอนนั้นมาปฏิบัติ

ค่านิยมทางศาสนา หมายถึงวัตถุประสงค์ การกระทำ พิธีการ หรือความเชื่อทางศาสนาที่บุคคลเห็นว่าดีและยึดเป็นแนวปฏิบัติ

ระยะทางทางสังคม (Social Distance) หมายถึงความรู้สึกที่มีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งว่าอยากมีความสัมพันธ์ด้วยมากน้อยเพียงใด ระยะทางทางสังคมอาจวัดได้โดยผลรวมของคะแนนจากแบบสอบถามแต่ละข้อซึ่งมีคะแนนเต็ม 35 คะแนน ถ้าผลรวมของคะแนนมากกว่า 17.5 แสดงว่ามีระยะทางทางสังคมไกล ก็มีความรู้สึกสัมพันธ์ต่อบุคคลที่ถูกถามไม่ใกล้ชิดนัก ขณะเดียวกันถ้าผลรวมของคะแนนแต่ละข้อน้อยกว่า 17.5 แสดงว่ามีระยะทางทางสังคมใกล้ ก็มีความรู้สึกสัมพันธ์ต่อบุคคลที่ถูกถามอย่างใกล้ชิด

ค่านิยมสูง หมายถึงการที่บุคคลตัดสินใจเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพราะเห็นว่าสิ่งนั้นดีและมีคุณค่าสำหรับตนมากที่สุด

ค่านิยมต่ำ หมายถึงการที่บุคคลไม่เลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพราะเห็นว่าสิ่งนั้นไม่ดี ไม่มีคุณค่าหรือมีคุณค่าสำหรับตนน้อย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

1. ทำให้ทราบค่านิยมทางศาสนาของนักเรียนชาวเขาว่ามีค่านิยมที่มีแนวโน้มไปในทางใด
2. ทำให้ทราบว่าปัจจัยบนการนับถือศาสนาของเขาเปลี่ยนแปลงไปจากการนับถือผีหรือทอมน้อยหรือไม่ หลังจากที่ได้รับการศึกษา
3. เป็นประโยชน์แก่ทางราชการ หรือผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาที่จะได้ตระหนักถึงวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อถือของชาวเขา
4. เป็นการส่งเสริมให้มีการสนใจศึกษาวิจัยชาวเขาค้นต่าง ๆ กว้างขวางมากขึ้น
5. เป็นพื้นฐานสำหรับผู้สนใจจะศึกษาต่อไป